

Opdracht

Transitievisie Warmte Het Hogeland opstellen: “Het Hogeland warm en aardgasvrij”

Opdrachtgever

Bestuurlijk opdrachtgever: wethouder Kristel Rutgers

Ambtelijk opdrachtgever: directeur Jojo Bottema

Doelstelling

Het doel is een Transitievisie Warmte (TVW) op te stellen. Deze visie is kaderstellend en dient ertoe om het proces vorm te geven waarmee wijken voor 2050 van het aardgas af gaan.

Aanleiding

In de Klimaatwet (28-05-2020 door de Eerste Kamer vastgesteld) is vastgelegd dat we in 2030 49% minder CO₂ moeten uitstoten en in 2050 95% minder ten opzichte van 1990.

In de Klimaatwet staat niet hoe we dat gaan doen.

Die inhoudelijke maatregelen zijn in het Klimaatakkoord afgesproken met de maatschappelijke partijen die aan het overleg deelnamen. Het Klimaatakkoord is op 29-11-2020 door de VNG ondertekend.

Zo komt de verplichting voor de RES voort uit het Klimaatakkoord. De RES betreft met name elektriciteit, hoewel een onderdeel ook de Regionale Structuur Warmte is, die regionale duurzame warmtekansen in kaart brengt.

Wat betreft warmte staat in het Klimaatakkoord dat voor 2050 de bebouwde omgeving van het aardgas moet zijn afgekoppeld. Dat wordt vertaald naar 20% van de woningvoorraad aardgasvrij in 2030.

Als instrument wordt de Transitievisie Warmte (TVW) gebruikt, die elke gemeente voor eind 2021 moet hebben opgesteld. En die vervolgens periodiek tot aan 2050 zal worden bijgesteld.

Achtergrond

Naast de verplichting die voorkomt uit het Klimaatakkoord, is het ook op grond van andere documenten en specifieke omstandigheden voor gemeente Het Hogeland logisch om van het aardgas af te willen en hier een visie voor te hebben.

1) In het Coalitieakkoord 2019-2022 staat opgenomen:

Tegelijkertijd is er de opgave om alternatieven voor gas te ontwikkelen. Onze gemeente is met de energiebedrijven in de Eemshaven een belangrijke speler in de energievoorziening. Het Hogeland kan samen met het bedrijfsleven en andere partijen een aanjager zijn in de energietransitie. We willen daarbij ruimte bieden voor innovatie. Dit geldt overigens niet alleen voor initiatieven op het gebied van energie, maar voor alle initiatieven die bijdragen aan het oplossen van het wereldwijde probleem van de klimaatverandering.

In deze raadsperiode willen we een klimaatvisie opstellen en beleid ontwikkelen voor de energietransitie op kleine schaal. We willen het lokale initiatief stimuleren en ook oog houden voor de inwoners met minder draagkracht. Daarbij gaan we op zoek naar (externe) financiële mogelijkheden om het mogelijk te maken dat iedereen, laagdrempelig, deel kan nemen aan duurzame initiatieven. Inwoners en bedrijven willen we stimuleren en faciliteren om het fossiele energieverbruik te verminderen. Wij willen daarbij ook zelf een voorbeeldfunctie vervullen door te streven naar duurzame gemeentelijke gebouwen en voertuigen.

Het minimabeleid en het armoedebesleid worden in 2019 geëvalueerd en vernieuwd. Nieuwe thema's op het gebied van armoedebesleid zijn "energiearmoede" en "mobiliteitsarmoede".

2) Het Hogeland is een aardbevingsgemeente. In het startdocument voor de NPG wordt als ambitie genoemd dat alle bevingsgemeenten aardgasvrij zijn voor 2035. Dit startdocument is door alle toenmalige aardbevingsgemeenten op 5 oktober 2018 ondertekend en aan de Tweede Kamer aangeboden. In het Bidboek voor de NPG (Kop d'r Veur in 't Hogeland) is deze ambitie overgenomen.

3) In Het Hogeland wordt al veel duurzame energie opgewekt in de vorm van elektriciteit, maar er is nog niet veel aandacht voor de verduurzaming van warmte; toch zijn er op dit gebied ook veel kansen, zoals bv. het onderzoek naar een warmtetransportleiding vanuit Eemsdelta naar de stad Groningen (met aankoppelkansen voor kernen langs die lijn), Friesland Campina en Rixona.

4) Het Hogeland kent talloze energiecoöperaties (die zich ook binnen de gemeente verenigen), die zich naast elektriciteit ook steeds meer met duurzame warmte willen bezighouden. Deze coöperaties zorgen voor breed draagvlak, en zorgen ook voor innovatieve ideeën.

Resultaat

Een Transitievisie Warmte die in ieder geval de volgende onderdelen bevat:

1. De organisatiestructuur en benodigde middelen voor het uitvoeren van de visie
2. De uitgangspunten op basis waarvan de volgorde waarin wijken van het aardgas af gaan wordt bepaald
3. Een analyse (technisch, sociaal, financieel) van de wijken en beschikbare warmtebronnen
4. Een afwegingskader op basis waarvan wordt bepaald welke alternatieve warmtebronnen voor bepaalde wijken geschikt zijn (dit kader bevat o.a. technische, financiële, sociale aspecten)
5. Welke wijken al voor 2030 van het aardgas af gaan
6. Een participatieparagraaf, waarin wordt beschreven hoe vorm wordt gegeven aan participatie, draagvlak en inclusie
7. Hoe monitoring plaatsvindt, ten eerste om de voortgang te meten. Maar ook om de visie regelmatig (in ieder geval elke 5 jaar) te kunnen bijstellen

Afbakening

Op basis van de visie zullen Wijkuitvoeringsplannen (WUPs) worden opgesteld die gedetailleerd het werkelijke pad naar aardgasvrij verwarmen in kaart brengen.

Het is belangrijk om te realiseren dat de TVW het kader geeft voor het opstellen van WUPs. Het opstellen van de WUPs valt niet binnen de TVW. De TVW biedt dus een afwegingskader voor de keuze van de wijken en een tijdlijn in welke volgorde die wijken van het gas afgaan.

Het WUP zal vervolgens gedetailleerd aangeven hoe een wijk van het aardgas afgaat, en beschrijven hoe dit gefinancierd kan worden; de financiering zelf maakt geen deel uit van het WUP. Deze WUPs worden samen met bewoners en andere belanghebbenden opgesteld.

Maatschappelijke impact

De maatschappelijke impact van de warmtetransitie is groot. De warmtetransitie komt achter de voordeur van mensen. Iedereen moet mee kunnen doen, het motto van de warmtetransitie is “haalbaar en betaalbaar”. Er moet dus speciale aandacht zijn om te voorkomen dat er achterblijvers ontstaan.

Maar betreft vooral de uitvoering van de Transitievisie Warmte, in de vorm van wijkuitvoeringsplannen. In de visie worden wijken aangewezen die vóór 2030 van het aardgas afgaan, daar is sprake van een grote maatschappelijke impact. Afgezien daarvan is de visie kaderstellend en vrij abstract, en heeft op zichzelf geen grote maatschappelijke impact.

Organisatie

Er worden verschillende interne en externe stakeholderbijeenkomsten gehouden. Uit deze bijeenkomsten zal blijken wie welke rol voor zicht ziet weggelegd. Deze rollen kunnen in de loop van het proces nog veranderen.

Dit kan leiden tot het instellen van een (interne, externe, of gemengde) projectgroep. In ieder geval zal vanuit de afdeling communicatie 3 uur per week voor de warmtetransitie beschikbaar zijn, en vanuit het team duurzaamheid en grondstoffen is 1 à 1,5 dag per week beschikbaar.

Op basis van deze bestuursopdracht zal een eerste ruw concept van de TVW worden geformuleerd. Dit ruwe concept zal in een raadsinformatieavond aan de raad worden voorgelegd.

Participatie & Communicatie

De Transitievisie Warmte is een vrij abstracte, kaderstellende visie. Voor het opstellen van deze visie wordt de participatie grotendeels via stakeholders vormgegeven. Inwoners worden via een enquête bevraagd naar hun mening, wensen en randvoorwaarden over de warmtetransitie.

Als op basis van de visie Wijkuitvoeringsplannen worden opgesteld, dan zullen de inwoners vanaf het begin worden betrokken, en zij zullen mee kunnen denken en beslissen over hoe hun wijk en woningen van het aardgas af gaan.

Financiële kaders

Voor het opstellen van deze visie is reeds budget gereserveerd. Voor 2021 gaat het om een bedrag van € 50.000,--.

Daarnaast heeft het college op 16 februari besloten om met andere gemeenten samen te werken in het WarmteTransitieCentrum Groningen (WTCG), waardoor voor een bedrag van € 20.000,-- tot half 2022 400 uren aan ondersteuning beschikbaar zijn.

Het Rijk heeft een subsidieregeling geopend, de Regeling Extern Advies Warmtetransitie. Deze subsidie met een bedrag van maximaal € 20.660,-- is inmiddels aangevraagd en toegekend.

Met name voor de uitvoering van de wijkuitvoeringsplannen, die dus geen deel uitmaken van deze visie zal financiering moeten worden gevonden. Voor het opstellen van de wijkuitvoeringsplannen is vanaf 2022 jaarlijks een bedrag van € 50.000,-- in de begroting opgenomen.

Risico's

- Beschikbare tijd maatschappelijke partners
- Interne beschikbaarheid collega's
- Beschikbaarheid en prijsstelling externe begeleiding

Gerelateerde projecten/documenten

- Omgevingsvisie / koersdocument
- Duurzaamheidsvisie
- Beleid voor kleinschalige duurzame energieopwekking Het Hogeland
- Minimabeleid 2020-2024
- Versterkingsopgave
- Lokaal programma NPG (Kop d'r Veur in 't Hogeland)
- Woonvisie
- Programma Aardgasvrije Wijken (project Zuidwolde)
- Onderzoek warmtetransport Eemsdeltaregio-Groningen
- Toekomstige visies, bv. Visie Bedrijventerreinen; Economische visie
- Etc.

Daarnaast moet er ook rekening worden gehouden met kaders uit landelijke en provinciale beleidsstukken, zoals bv. het Klimaatakkoord. De warmtetransitievieses van verschillende gemeenten leveren input voor de Regionale Structuur Warmte, die onderdeel is van de Regionale Energiestrategie.

Planning

De planning voor de besluitvorming rondom de bestuursopdracht en het traject voor de vaststelling van de Transitievisie Warmte door de gemeenteraad is hieronder inzichtelijk gemaakt

De planning is als volgt:

Stap:	Activiteit:	Week
1	Afstemming directeur en portefeuillehouder	Juni 2021
2	Besluitvorming directie/college op uitwerking bestuursopdracht	Juli 2021
3	Raadsmemo met toelichting op planning opstellen TVW	Juli 2021
4	Eerste ruwe concept TVW in college	Eind augustus 2021
5	Eerste ruwe concept TVW in raadsinformatiebijeenkomst	September 2021
6	2 ^e concept TVW in college	Begin oktober 2021
7	3 ^e concept TVW in college	Eind oktober 2021
8	Definitieve TVW naar raadsoverleg	Half november
9	Definitieve TVW besluitvormend in raad	November/december 2021